

باغیمسز آذربایجان، قادین _ ارکک ائشینلیینی ساغلايا بیلیر

قادین بیر اینسان جنینی اولماسینا راغما تاریخ بویو، اؤز انسانی کیملی بین اینبات لاماق قادینا آنجاق ائوده زوروندا قالمیش دیر . ارکک لر الی ایله یازیلان تاریخده وحرمسرا لاردا راست گلکم اولار، بودا شاشیرتیجی بیرگورونتو دئیل، چونکو آنالار و باجلاری میزین بو دورومو، دونیانین چنشدلی یئرلرینده هه له ده داوام ائتمک ده دیر. گوره سن، بیزیم اووندویوموز (افتخار ائتدیمیز) او یقارلیق (تمدن) بودورمو؟ سورونو سوروشماق دان اوزومو توتامیرام.

کوله جیلیک دئورینده فیزیک سل گوجون اؤنملی اولدوغو اوچون، ارکک لرساواش لاردا ، داها چوخ توپراق و قنیمت لر قازانیرلار. آیریجا سرمایه بیرکیم ینین (انباشت سرمایه) اورتایا چیخماسی ایله بو توپلانمیش سرمایه نین اولومده ن سونرا کیمه قالا جاعی سوروسو طبیعی اولراق ایرت (ارث) قونوسونو اورتایا چیخارمیش اولور. بو دئوره قده ر سیستم آنارکیل ایسه و سوی آنادان قیزا یئتیشیر ایسه بو چاغدان سونرا آتا ارکیل لیک دئوری باش لاییر. آرتیق سوی آتا دان اوغولا گئچیر، ایر آنا ارکیل چاغیندا اوشاغین آتاسین تا نیماق چتین ایدی ایسه ، آتا اثرکیل لیک بو سورونو چؤزمک اوچون یئنی دوشونجه لر میدانا گئتیریر و ایکی یئنی سؤزجوک بشرییت سؤزلویونون تاریخینه گیرمیش اولور عیفت و بیکارت.

بو دئوردن سونرا بوتون آتا ارکیل توپلوم لارین قوروم لاریندا بو قونویا چوخ اؤنم وئرلییر. دین ده آتا ارکیل لیک توپلومون یاردیمینا گلیرو قادینی ارکه بین وارلیغینی قورماق اوچون یاراتلمیش بیر جانلی اولراق گؤستریر. بیر چوخ دین قادینین ارکه بین بدنی نین بیر پارچاسیندان یارانديغینی ایدیعا ائدر. اورنه بین، مسیحییت قادینی ارکه بین قابیرقاسیندان یارانديغینی ایدیعا ائدر و یا بیر چوخ توپلوم قادینین جینسل حز آلماسینی اؤنله مک اوچون قادین لاری ختنه ائدر. چونکو اون لارا گوره قادین ارکه کلره حز وئرکمک و اوشاق دوغورماق اوچون یاراتلمیش بیر وارلیق دیر.

دین لرین یارديم ایله قورولان وگئلنک له شه ن بویئنی دوزه نده قادینین یئری ائوه باخماق، نسلین دوامینی ساغلاماق دیر. کاپیتالست دوزه ن ایسه ماهییتی گره بی هر شئی ساتیلا بیله ن بیر ماده حالینه گئیردی بی اوچون قادینی دا بیر مال کیمی ساتمایا باش لار و حییکایه نین سونو ایسه هارایا گئدیر هئچ کیم بیلیر.

بو آنا ارکیل لییین، آتارکیل بین قارشی سیندا یئنیلمه سی قادینین اسارتی نین باشلان قیجی دیر. اون یئدینجی یوزایل، بویوک فرانسه اینقلابینا قده ر داوام ائده ن بو سیستم بویوک فرانسه انقلابی نین اینسان حاق لاری قونوسون اورتایا قویماسی و کوله لیک سیستمی نی سورغویا چکمه سی ایله دئییشمه یه باش لار.

فرانسه اینقلابی ایله دیر کی قادین یئنی ده ن اؤز انسانی کیملیک اینه اینانیر وچالیشیر کی یئنی ده ن اؤزونه گوه نسنین، یئنی ده ن نفس آلسین و اینزیوادان (انزوا) چیکسین ،بو

آراییش دا (آختاریش دا) بو قرارا گلیر کی اؤز اینسانی کیملییینی اله گتیرمه ک اوچون سوسیال حیاتیین بوتون آلان لاریندا پایی اولسون. آما نه یازیق کی قادینین بو دورومونا آیشمایان آتا ارکیل توپلوم بونو آنلاماق دا وبو دوروما آدایته اولماق دا چئتیلیک چکیر.

مشروعیت قاینای نین گوکده ن یئره یئنه سی ایله اوی لار(رای) مشروعیت قاینای اولور وبؤیله جه دین وکلیسانین ائتگی سی توپلوم سال یاشامداگنت گنده آز الیر. باتی دا اولای لار بؤیله گنده رکه ن ، دوغو دا ایسه ، اولای لار بام باشقا بیر چیزگی ده داوام ائدیردی، دوغو دا هله ده کی هله دیر دین گله نه ک له ری آغیرلیغینی قوروماق دادیر و وار اولان دین و گله نه ک له ر ارکک لرین الی ایله اولوشدوروب وقادین لارالی ایله یئنی ده ن اوره تیلمه ک ده دیر.

ایرانا گلدیبیمیزده ایسه دئولتین مشروعیت قاینای دین و فارسی گله نه یه دایاندیگی اوچون، قادینین توپلوم دا کی یئری، صاحب اولدوغو بیرسه ل حاق لاری، دونیانین هر یئرینده ن فارق لی دیر. ایران دا فارس اولان قادین لار ایله فارس اولمایان قادین لارین بیر نیسل(فردی) و توپلومسال اولراق قانونه ن صاحب اولدوق لاری حاق لار قونوسوندا فرق لی بیر نقطه ده یئر آلیرلار، و بونو اونوتماق گره کیر فارس اولمایان خالق لارین قادین لاری اؤزه للیک له آذربایجان تورک قادین لاری بیر طرفه ن ایران کیمی بیر اولکه ده قادین اولدوق لاری اوچون بیر چوخ حاق دان محروم قالیرلار ، دیگر طرفه ن انتتیک کؤک لرینده ن دولایی حاکیم کولتورون بیر پیلان لی، آشاغلاما و تحقیر ائتمه ک ماکیناسی نین آلتیندا ازیلمک ده دیرلر.

گرچک بو دور کی ایران دا حاکیم اولان اسلام جمهوریتی نین اورتادان قالماسی و یا جمهوری اسلامی نین، ایران جمهوریتی نه چئوریلمه سی ایله فارس اولمایان میللت لر اوچون چوخ بیر شئی وئرجه بینه امین دئیلم. اؤزه للیک له قادین لار اوچون.

من یاشادیغیم شهیر و جغرافیاداکی(گونئی آذربایجاندا کی) قادین لارین 1905 دن بو گونه قده ر چئشیتلی توپلومسال حرکت لرده گوستر دیگی پرفورمانسی گؤزه آدیغیمیزدا بیر چوخ قادینی گوستره بیلیریک کی بو حرکت لرین باشینی چکه نله رده ن اولموش لار . مثلا بورادا تکرار اولسادا 1905 مشروطه حرکتیندا زینب پاشا واونون قوردوغو قادین اورگوتی و 1945 ده پیشه وری حرکتیندا قادین لارین آدیغی رول و گوردوک لری ایش لر او قده رگنیش و ایره لیجی دیر(آوانقارد) بو گونونه ن بئله توتوشدورلانماز(مقایسه)1945-1946 دا کی گونئی آذربایجان دولتینین قادین لارا ساغلا دیقی حاق لاردا وئردیگی سوروم لولوق لاردا، او زامانا قده ر منطقه ده تای سیز اولموشدور.

آذربایجان قادین لاری نین ایران سیاسی تشکیلات لاریندا آدیق لاری مسولیت لرو اون لارین بو تشکیلات لارا قاتیلماسینی آراشدیردیق دا گوروروک کی آذربایجان قادینی ایستر سول حرکت لر، ایستر مواهیدین خلق کیمی اورگوت لر ده ان چوخ ایشتیراک ائد ن دیرلر. یانی سیز بیر امار توتساز گورجک سیز کی بو تشکیلات لارداکی قادین اویه

لرین (عضو) 80% آذربایجانلی تورک قادین لاری اولوشدورماق دادیر. ایران سول حرکتینین سمبولو حالینه گلہ ن مرضیه اوسکوئی و اشرف دهقان کیمی نمونه لر ساده جه اوزده گورونن لردیرلر.

بوتون بودئدیک لریمیزده ن یولا چیخاراق دییه بیلرم کی گونئی آذربایجان قادی نین آن بوئوک سورونو 80 ایل ده ن بری فارس شووونیزمین سیستمی دیر. اونون اوچون کی 1945 ده آذربایجان دئموکرات فیرقه سی نین قادین لارا وئردییی حاق لار بو گون بنله بیر چوخ اولکه قادین لارینا تانینمامیش دیر. یانی آذربایجان خالقی باغیمسیر بیر دئولت قوردوغوندا، او دئولت ده کی قادین لارا تانیناجاق حاق لارین نه سئوییه ده اولاجاغی قونوسوندا آذربایجان میللتی سیناوینی (امتحانینی) 62 ایل اوئجه وئرمیش دیر.

مینا مهدیان

Mina80t@yahoo.com